

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av 1 § lagen om vissa stipendier och understöd åt författare och översättare samt upphävande av 3 § i lagen om vissa stipendier åt bildkonstnärer

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att lagen om vissa stipendier och understöd åt författare och översättare ändras. Ur lagen skall utgå bestämmelsen om att endast författare och översättare som är eller har varit varaktigt bosatta i Finland kan beviljas stipendier och understöd. En förutsättning för att kunna få stipendium eller understöd är dock alltså att mottagarens litterära arbete berikar kulturlivet i Finland.

På motsvarande sätt föreslås att lagen om vissa stipendier åt bildkonstnärer ändras. Enligt förslaget upphävs bestämmelsen att endast sådana bildkonstnärer som är eller har varit varaktigt bosatta i Finland kan få stipendium.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att de har antagits och blivit stadfästa.

MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Biblioteksstipendier

Om stipendier och understöd för författare och översättare bestäms i lagen om vissa stipendier och understöd åt författare och översättare (236/1961), nedan *biblioteksstipendielagen*, som trädde i kraft vid ingången av 1963, och i förordningen om vissa stipendier och understöd åt författare och översättare (46/1964), nedan *biblioteksstipendieförordningen*.

Enligt 1 § 1 mom. i biblioteksstipendielagen utdelas av statens medel årligen till författare och översättare, på grund av att böcker som de skrivit eller översatt tillhandahålls avgiftsfritt på allmänna bibliotek, stipendier och understöd vilkas totalbelopp utgör 10 procent av det belopp som under det föregående

året använts för litteratur som anskaffats till allmänna bibliotek som hålls av kommunerna.

I 1 § 2 mom. bestäms att 90 procent av stipendiernas och understödets totalbelopp beviljas författare och översättare av skönlitteratur och 10 procent författare och översättare av kunskapslitteratur. Stipendier och understöd beviljas dock inte författare och översättare av vetenskapliga undersökningar, läroböcker och därmed jämförbara verk.

Enligt 1 § 3 mom. kan stipendier och understöd med stöd av denna lag beviljas författare och översättare som varaktigt är eller har varit bosatta i Finland och vilkas litterära arbete berikar kulturlivet i Finland.

Enligt 1 a § 1 mom. finns för utdelningen av stipendierna och understöden en nämnd som är tillsatt av undervisningsministeriet. Bestämmelser om nämnden och tillsättandet

av den finns i biblioteksstipendieförordningen.

Biblioteksrådet för författare och översättare som har tillsatts för utdelning av stipendier och understöd har fastställt principer för beviljandet av stipendier. Det grundläggande kravet är att mottagaren dels tidigare har gett ut minst ett verk och dels aktivt utövar skapande arbete.

Biblioteksstipendierna och biblioteksunderstöden har sedan 1995 årligen uppgått till sammanlagt drygt 2 miljoner euro. År 2006 utdelades sammanlagt knappt 2,6 miljoner euro i stipendier och understöd till skönlitterära och facklitterära författare och översättare. Inom skönlitteraturen delades sammanlagt 1,8 miljoner euro i stipendier ut till 487 författare och sammanlagt 380 000 euro till 139 översättare. Inom facklitteraturen delades sammanlagt 199 000 euro i stipendier ut till 133 författare och sammanlagt 60 000 euro till 37 översättare. Inom skönlitteraturen utdelades 2006 sammanlagt 131 000 euro i understöd till 56 mottagare. År 2006 utdelades inga understöd inom facklitteraturen. Antalet personer som fick ta emot ett stipendium eller understöd enligt lagen var år 2006 totalt 852. Antalet ansökningar var totalt 1 385.

Som mottagare av biblioteksstipendier angavs när stipendielagen trädde i kraft 1963 inhemska författare och översättare. Då Finland anslöt sig till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) ansågs dock även ett indirekt bedömningskriterium som bygger på medborgarskap problematiskt i fråga om diskrimineringsförbudet i fördraget om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (*EES-fördraget*). Av denna anledning slopades kravet på att skribenten måste vara inhemsk i biblioteksstipendielagen vid ingången av 1994, och som förutsättningar för att kunna få stipendium angavs att författaren eller översättaren skriver på finska, svenska eller samiska samt varaktigt bor eller har bott i Finland. Vid ingången av september 2002 ändrades biblioteksstipendielagen så att andra författare och översättare än de som skriver på finska, svenska eller samiska kan beviljas stipendier och understöd, förutsatt att de är eller har varit varaktigt bosatta i Finland. Det förutsattes också att mottagarens litterära arbete berikar kulturlivet i Finland.

Europeiska gemenskapernas kommission

har fäst uppmärksamhet vid det finländska biblioteksstipendiesystemet. I den officiella anmärkningen 2003/2196 (direktiv 92/100/EEG gällande tillämpningen av vissa utlåningsrättigheter) är kommissionens tolkning att stipendiesystemet som gäller finländska författare och översättare förorsakar indirekt diskriminering mot andra än finländska författare, översättare, kompositörer och illustratörer, eftersom det är osannolikt att boendekriteriet uppfylls i deras fall.

Enligt Finlands ståndpunkt är det enbart fråga om ett stipendiesystem som stöder kulturen och biblioteksstipendielagen hänför sig inte till upphovsrätten eller utlåningsrättigheterna enligt direktivet. Direktivet har inte verkställts genom en lag om vissa stipendier och understöd åt författare och översättare.

Finland har dock ansett att det är skäl att ändra systemet, så att det inte längre krävs att skribenten för att få stipendium bor i Finland. Denna ändring garanterar att bestämmelserna i den nationella lagstiftningen inte leder till direkt eller indirekt diskriminering på grund av nationalitet. Också personer som inte är eller har varit bosatta i Finland kan i princip beviljas stipendier.

Stipendie- och understödssystemet för författare och översättare är en speciell stödform för den finländska kulturen. Syftet är att stärka de skriftliga uttrycksformerna i den finländska kulturen och därigenom även den finländska kulturidentiteten. I praktiken utgör biblioteksstipendierna det viktigaste stödet för landets författare. Stipendierna beviljas inte på basis av antalet lån per verk, dvs. systemet grundar sig inte på enskilda författares rätt att få ersättning för utlåning av deras verk. Ingen har således på grund av lagen rätt att kräva stipendium eller understöd, utan dessa beviljas som stöd till skapande verksamhet på ansökan efter prövning enligt litterära och konstnärliga förtjänster och behov.

1.2. Visningsstipendier

Om stipendier och understöd åt bildkonstnärer bestäms i lagen om vissa stipendier åt bildkonstnärer (115/1997), nedan *visningsstipendielagen*, som trädde i kraft vid ingången av mars 1997, samt förordningen om nämnden för bildkonststipendier (116/1997), nedan *visningsstipendieförordningen*.

Enligt 1 § i visningsstipendielagen utdelas av statens medel årligen stipendier till bildkonstnärer för att verk som de har framställt och som är i offentlig ägo kan visas offentligt. I 2 § bestäms att konstnärer som utför skapande arbete kan beviljas stipendier för upprätthållande och gynnande av de ekonomiska förutsättningarna för yrkesutövningen. Enligt 3 § kan bara sådana bildkonstnärer som är eller har varit varaktigt bosatta i Finland få stipendium.

Enligt 5 § beslutar en nämnd tillsatt av undervisningsministeriet om utdelningen av stipendier utgående från ansökningar. Om nämnden bestäms i visningsstipendieförordningen.

Nämnden för visningsstipendier utdelar årligen av statens medel stipendier till bildkonstnärer vilkas verk kan visas offentligt. Stipendier kan beviljas bildkonstnärer, fotografer, skulptörer, grafiker, konstnärer som utför verk som hänför sig till konstindustribranschen samt bildkonstnärer som utför bildkonst i andra medier.

Visningsstipendier för bildkonst har utdelats sedan 1997. Det första året var anslaget något över 500 000 euro och från 1998 till 2001 var det omkring 830 000 euro. Från 2002 har anslaget varit sammanlagt 841 000 euro och stipendier på 7 000 euro har årligen utdelats till 120 bildkonstnärer.

Visningsstipendiesystemet för bildkonst gäller också stöd till kulturen. Ingen har på grund av lagen rätt att kräva stipendium, utan dessa beviljas bildkonstnärer på ansökan efter prövning som stöd till deras skapande arbete för att upprätthålla och främja de ekonomiska förutsättningarna.

2. Föreslagna ändringar

Det föreslås att biblioteksstipendielagen och visningsstipendielagen ändras så att bestämmelserna om att endast personer som är eller har varit varaktigt bosatta i Finland kan beviljas stipendier och understöd stryks i lagarna. Den föreslagna ändringen garanterar att bestämmelserna i den nationella lagstiftningen inte leder till direkt eller indirekt diskriminering på grund av nationalitet i Europeiska gemenskapen.

Enligt biblioteksstipendielagen förutsätts dock alljämt att mottagarens litterära arbete

berikar kulturlivet i Finland. I övrigt skall stipendier och understöd alljämt beviljas efter prövning enligt litterära och konstnärliga förtjänster och behov. Avsikten med de föreslagna ändringarna är inte att ändra nuvarande praxis vid beviljandet av stipendier, utan endast att ur lagen stryka en möjlig bristande överensstämmelse med grundfördraget.

3. Propositionens verkningar

Propositionen har inte några betydelsefulla organisatoriska verkningar. Propositionen har inte heller några verkningar för storleken på anslaget för ändamålet. Stipendierna och understöden beviljas ur moment 29.90.51 och 29.90.52 i statsbudgeten.

De föreslagna ändringarna inverkar på lagens tillämpningsområde så att biblioteks- och visningsstipendier kan beviljas också en sådan person som inte är eller har varit varaktigt bosatta i Finland förutsatt att han eller hon uppfyller de krav som ställs på mottagaren av stipendium.

4. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid undervisningsministeriet. Propositionen sändes på remiss till Centralkommissionen för konst, statens litteraturkommission, statens bildkonstkommission, statens formgivningskommission, statens fotokonstkommission, biblioteksstipendienämnden för författare och översättare, visningsstipendienämnden för bildkonst, Delegationen för etniska relationer ETNO, Finlands svenska författareförening r.f., Suomen kirjailijaliitto r.y., Finlands tolk- och översättarförbund r.f., Bildkonstorganisationernas förbund, Finlands Dramatikerförbund r.f., Konstnärsgillet i Finland r.f., Finlands facklitterära författare r.f. och Industrikonstförbundet Ornamo r.f.

Utåtande gavs av Centralkommissionen för konst, statens litteraturkommission, statens bildkonstkommission, statens formgivningskommission, statens fotokonstkommission, biblioteksstipendienämnden för författare och översättare, visningsstipendienämnden för bildkonst, Finlands svenska författareförening r.f., Suomen kirjailijaliitto r.y., Finlands tolk- och översättarförbund r.f., Bildkonstorganisationernas förbund, Konst-

närsgillet i Finland r.f. och Finlands facklitterära författare r.f. Största delen av remissinstanserna förhöll sig positivt till propositionen. I flera utlåtanden underströks behovet att följa verkningarna av den föreslagna ändringen när det gäller vilka stipendiebelopp som söks samt hur anslaget räcker. Finlands svenska författareförening r.f. såg ingen anledning att ändra lagen och fann det rimligt att man i Finland stöder författare och översättare utgående från boendekriteriet. Suomen Kirjailijaliitto ry understödde inte ändringen, eftersom Finland från EU inte fått något klart krav på att boendekriteriet skall slopas. Enligt utlåtandet från Konstnärsgillet

i Finland rf bör det i visningsstipendielagen på samma sätt som i biblioteksstipendielagen anges som en förutsättning för att få stipendium att mottagarens arbete berikar den finska kulturen.

5. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter det att de har antagits och blivit stadfästa.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

*Lagförslagen***1.****Lag****om ändring av 1 § lagen om vissa stipendier och understöd åt författare och översättare**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 3 maj 1961 om vissa stipendier och understöd åt författare och översättare (236/1961) 1 § 3 mom., sådant det lyder i lag 249/2002, som följer:

1 §

Stipendier och understöd kan med stöd av denna lag beviljas författare och översättare vilkas litterära arbete berikar kulturlivet i Finland.

Denna lag träder i kraft den 20 .
Denna lag tillämpas på stipendier och understöd som delas ut efter lagens ikraftträdande.

2.

Lag**om upphävande av 3 § i lagen om vissa stipendier åt bildkonstnärer**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

Genom denna lag upphävs 3 § i lagen av den 7 februari 1997 om vissa stipendier åt bildkonstnärer (115/1997). Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 6 oktober 2006

Republikens President

TARJA HALONEN

Kulturminister *Tanja Saarela*

*Bilaga
Parallelltexter*

1.

Lag

om ändring av 1 § lagen om vissa stipendier och understöd åt författare och översättare

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 3 maj 1961 om vissa stipendier och understöd åt författare och översättare (236/1961) 1 § 3 mom., sådant det lyder i lag 249/2002, som följer:

Gällande lydelse

1 §

Stipendier och understöd kan med stöd av denna lag beviljas författare och översättare som varaktigt är eller har varit bosatta i Finland och vars litterära arbete berikar kulturlivet i Finland.

Föreslagen lydelse

1 §

Stipendier och understöd kan med stöd av denna lag beviljas författare och översättare, vilkas litterära arbete berikar kulturlivet i Finland.

—————
Denna lag träder i kraft den 20 .

Denna lag tillämpas på stipendier och understöd som delas ut efter lagens ikraftträdande.
—————